

LEARN AND PLAY WITH MUSIC AND WORDS

Smilena Smilkova

Prof. Dr. Asen Zlatarov University Burgas, Bulgaria, smilenads@abv.bg

Abstract: This material discusses several suggestions for games suitable for primary school age in music education. The purpose of the presented ideas is to stimulate children's thinking, especially in terms of discovering the richness of the Bulgarian language, with the help and significant participation of music. This would lead to understanding the linguistic possibilities of expression, describing images, feelings, moods, states, through musical and verbal means of expression. This interdependence introduces young students to the infinite possibilities inherent in the arts. The proposed game forms are suitable for the development of a wide range of thinking - logical and creative - both in the field of language and in the acquisition and upgrading of language culture through various models for expression, formulation and / or demonstration. The connection between melody and speech is inevitable. Children love to both sing and talk. Through the song, which contains music and lyrics, they express their moods and feelings. Children's sensitivity to musical suggestion helps to properly and fully understand and make sense of the words. This allows you to feel both the melody of the language and the natural fusion, the transition from one type of sound to another. Play is still an integral part of the lives of primary school children. Through it and in it, they have fun, think, experiment, gain emotional and practical experience. The considered examples are researched and practically applied by the author of the material. They are closely related to the entertaining and thus engaging side of the tasks. In the form of a game, the teacher develops in the children skills for: reasonable, appropriate use of the native language; clarity and accuracy in expressing and formulating thoughts or feelings; understanding the personal verbal capabilities of the individual student, and the ensuing opportunities. The game, combined, enhanced by the presence of the musical melody, leads to the enrichment of personal images, to the flight of imagination and the development of imagination. The proposed material does not exhaust the possibilities hidden in the composition between music and speech. The experience shared by the author is just one of the doors that are open to the invention of anyone interested in the endless possibilities that different arts provide. Teaching in the form of play not only intrigues and engages young students. It brings satisfaction, joy and mutual satisfaction to the participants, the collaborators in this pleasant activity. Turning learning into a game is an achievement that enlightens and educates.

Keywords: primary school age, games, music, speech

ИГРА ЧРЕЗ МУЗИКА И СЛОВО

Смилена Смилкова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ гр. Бургас, България, smilenads@abv.bg

Резюме: Настоящият материал разглежда няколко предложения за игри, подходящи за начална училищна възраст при обучението по музика. Целта на представените идеи е да се стимулира детското мислене, най-вече по отношение на откриване богатството на българския език, с помощта и същественото участие на музиката. Това би довело до осмисляне на езиковите възможности при изразяване, описване на образи, чувства, настроения, състояния, посредством музикалните и словесни изразни средства. Тази взаимно обвързаност въвежда малките ученици в безкрая на възможностите, заложили в изкуствата. Предложените игрови форми са подходящи за развитие на широка обхватност на мисленето – логическо и творческо - както в областта на езика, така и при усвояването и надграждането на езиковата култура чрез различни модели за изказване, формулиране и/или демонстрация. Неминуема е връзката между мелодия и говор/реч. Децата обичат и да пеят, и да говорят. Чрез песента, съдържаща музика и текст, те изразяват своите настроения и чувства. Детската сетивност към музикалното внушение помага за правилното и пълноценно разбиране и осмисляне на словото. Това позволява да се усети както мелодиката на езика, така и естественото сливане, преминаване на единия вид звук в друг. Играта все още е неделима част от живота на децата в начална училищна възраст. Чрез нея и в нея, те се забавляват, мислят, експериментират, трупат жизнен, емоционален и практически опит. Разгледаните примери са изследвани и практически приложени от автора на материала. Те са тясно свързани със занимателната и по този начин ангажираща страна на поставените задачи. Под формата на игра, учителят развива у децата умения за: разумно, целесъобразно използване на родния език; яснота и точност при изразяване и формулиране на мисли или чувства; осмисляне на личните вербални възможности на отделния ученик, и възможностите, които те му предоставят. Играта, съчетана, подсилена чрез присъствието на музикалната мелодия, води към обогатяване

на личните образни представи, до полет на фантазията и развитие на въображението. Предложеният материал не изчерпва възможностите, скрити в композицията между музика и слово. Споделяният от автора опит е само една от разкритите врати, отворени пред инвенцията на всеки, интересуващ се от безкрайните възможности, които различните изкуства предоставят. Преподаването под форма на игра не само интригува и ангажира малките ученици. То носи удовлетворение, радост и взаимно доволство у участниците, сътрудниците в приятното занимание. Превръщането на ученето в игра е постижение, което просвещава и възпитава.

Ключови думи: начална училищна възраст, игри, музика, слово

1. УВОД

Играта е светът и животът на детето. Посредством нея то преживява различни по съдържание емоции, надгражда познанието си за света, прибавяйки към него собствените си фантазии, развива игровото действие с драматургична инвенция, играе не толкова, за да постигне определен резултат, а заради насладата да твори, да интерпретира, да се забавлява. Аврамова-Годорова отбелязва, че игровата дейност позволява разгръщане на учебната работа по привлекателен и непринуден начин, стимулира ученето чрез действие, при което водещи са емоциите. (Аврамова-Годорова, 2021, с. 210) Според Димитрова, творческата игра разкрива обективни и многостранни възможности за възпитаване на въображението, което като компонент на дейността, участва в преноса на знания и тяхната творческа актуализация в нови условия. (Димитрова, 2016, с.171)

При децата въображението се осъществява посредством възприятието. Леви дефинира възприятието като „познавателен психически процес, при който в съзнанието на човека се отразяват отделни предмети и явления от обективната действителност в тяхната цялост и при тяхното непосредствено въздействие върху сетивните органи.“ (Леви, 2006, с.26) Руският музиколог Назайкински определя различни причини, влияещи на възприятието: възраст, професия, навици, среда, националност и др. (Назайкински, 1972, с.179) Пеев и колектив уточняват показатели, обхващащи психически процеси и личностни качества, от които зависи силата на музикалното въздействие: усещане и възприятие, внимание, памет, въображение, мислене, реч, чувства, воля; интереси и склонности, способности и дарби, темперамент и характер. (Пеев, Гайтанджиев, 1978, с.227) „Необходимо е да се отчете, че в процеса на музикалното възприятие детето/малкият ученик, адекватно възприема тези художествени емоции и ситуации, които извикват определени асоциации, съпоставими със собствените жизнено емоции и ситуации.“ (Сафронова, 2016, с.14) Детето отнася своето усещане и схващане за възприетите идеи в игрите. Именно чрез играта децата изразяват себе си, изявяват и/или трансформират във фантазията си собствената си същност, носейки се на крилата на вдъхновението и въображението, в достигането на нови и непознати светове. Чрез играта, основана на жизнения опит и познание за действителността, децата строят своите въображаеми образи, ситуации, монолози, диалози, действия. Изразявайки, изказвайки, изигравайки своето въображение, те го материализират чрез изобразителната пластичност на тяло, ум и дух.

Музиката като изкуство също е вид игра – емоционална, искрена, спонтанна, която не само облагородява, но и учи. Тя развива и гласовите, и двигателните, и артистичните способности у децата, разширява и обогатява музикално-образните им представи, провокирайки детските въображение и фантазия. Музикалните игри в начална училищна възраст имат както когнитивен, така и художествен, емоционален характер, който е свързан и обвързан с другите изкуства – изобразително, литература, театър. Синтезът между изкуствата подпомага и образното въображение на децата, и вербалното или графично визуализиране на техните фантазни представи. Мей пише: „Неосъзнатите прозрения не идват случайно. Те действително могат да се случат, когато разпускате или фантазираме, или когато редуваме игра и работа.“ (2017, с.56) Редуването на игра и работа може да се доближи в голяма степен до поведението на децата (учещи се в/от/чрез играта), защото „процесите на оформяне, правене, изграждане продължават, дори ако в момента не го съзнаваме...творенето продължава с различна степен на интензивност на равнища, които не са под прекия контрол на съзнателното намерение.“ (Мей, 2017, с.55)

2. ИЗЛОЖЕНИЕ

Настоящият материал разглежда няколко предложения за игри, подходящи за начална училищна възраст при обучението по музика. Целта на представените идеи е да се стимулира детското мислене, най-вече по отношение на откриване богатството на българския език, с помощта и същественото участие на музиката. „Езикът се намира в диалектична връзка с мисленето, тъй като то у човека се осъществява чрез понятия и е тясно свързано с думите и езика.“ (Киров, 2017, с.202) Това би довело до осмисляне на езиковите възможностите при изразяване, описване на образи, чувства, настроения, състояния, посредством

музикалните и словесни изразни средства. Тази взаимно обвързаност музика-мисъл-език, въвежда малките ученици в безкрая на възможностите, заложен в изкуствата. Предложените игрови форми са подходящи за развитие на широка обхватност на мисленето – логическо и творческо - както в областта на езика, така и при усвояването и надграждането на езиковата култура чрез различни модели за изказване, формулиране и/или демонстрация.

Работата с учениците от първи клас се явява като продължение на достигнатото ниво в детската градина. В този преходен за децата етап на преминаване от детска в ученическа възраст, съобразяването с изградените в предучилищна възраст навици, е необходимо условие за предстоящото надграждане на знания и умения в началното училище. Според Рускова, „от една страна, емоционално-образното развитие на учениците в началното училище, особено в първи клас, се явява много важен компонент за цялостното му личностно развитие и формиране. От друга, в музикалното образование и възпитание значението на емоциите, чувствата, настроението е огромно, защото природата на музиката е такава – нейно съдържание са именно емоциите, чувствата, настроенията, предизвикани от заобикалящия ни живот.“ Поради това авторката определя че една от стратегическите насоки при работа с първокласници е „учениците да изразяват вербално емоциите – своите емоции при характеризирани на художествения образ на музиката.“ (Рускова, 2017, с.348-349)

В детската градина и в първи клас децата изучават азбуката. В тази възраст нотната азбука с нейните графични изображения не е предмет на обучението им. Наименованията на нотите е първата стъпка в окрупняването на музикално-теоретичното познание на начинаещите ученици. Имената на нотите са: до, ре, ми, фа, сол, ла, си. Интересна форма на заучаване на нотните наименования и обогатяването на езиковия речник на децата е следната игра: да се съставят думи, в които присъства името на определена нота (част от думата, сричка). Децата харесват този начин за проява на изобретателността им. Разбира се, в играта участва и учителят с напътствия, корекции или допълнения. Как протича играта: децата избират името на една от нотите и го „вмъкват“ в дума. Всяко дете трябва да назове различно от казаните преди него словесни звукови съчетания. Ролята на учителя е да показва грешките в думата, защото децата не винаги знаят точния ѝ правопис, да допълва детския речник с нови, непознати за децата думи, обяснявайки значението им. Например:

Думи с ДО – домат, дом, добро;
Думи с РЕ – ред, ренде, репичка;
Думи с МИ – мишка, Мими, мир
Думи с ФА - фар, фасул, кофа
Думи със СОЛ – сол, соленка, солист;
Думи с ЛА – лайка, ластик, клас;
Думи със СИ – син, сив, силен.

Друга, подходяща за първокласниците игра, развиваща усета им за езика и музикалността му, е римуването на думи. Могат да се използват познатите думи от играта със сричковите имена на нотите, вмъкнати в думите. Например: дол – хол; лай – чай и др. Едносричните думи са полезни за въвеждане в разбирането за римуване. Усложняването на думите е желателно, макар и разтеглено във времето, за да привикнат децата към мелодиката на думите и езика. Например: момче - врабче; камина – замина и др.

Във времето словесните задачи могат да се усложняват посредством възприемане на музика чрез избиране на дума от заглавието на слушана вече пиеса и в контекста на музикалното съдържание учениците да създадат кратко стихотворение. Например, след изслушване на клавирната пиеса „Врабчето на прозореца“ от албума „Детски птици“ на Константин Илиев, учителят може да предложи модел за кратък стих, с който да изясни на децата смисъла и съдържанието на творческата игра-задача:

Врабчето на прозореца скокливо си играй
И търси то зрънцето без помощ и без край.
Но търсейки зрънцето, го стресна нечий лай.
Изхвъркна в миг врабчето в небесния безкрай.

Изброените игри и задачи не се провеждат само в първи клас. Използвайки предложената база, усложнявайки и окрупнявайки поставените въпроси и задачи, учителят съобразява възможностите и необходимостите на своите възпитаници, като надгражда познанията им с подходящи за възрастта игри и творчески задачи. Това спомага да се поддържа интересът и инициативата на учениците както към музикалните произведения, така и към вербалното им транскрибиране. По този начин игровите занимания стимулират и развиват творческото начало в малките ученици, чрез повишаване нивото на когнитивно и образно мислене, основано на връзката между изкуствата.

3. ИЗВОДИ

Споделеният опит на автора за използването на словесни игри при обучението по музика в началното училище, може да се резюмира чрез следните обобщения:

- Превръщането на звучащото музикално изкуство в словесно е възможност за развитие не само на речта в нейните красота и богатство, но и начин за яркост, конкретност при изобразяване на лични мисли и усещания. Това спомага за развитие у учениците на компетентности в областта на българския език, културата, инициативността и уменията за изразяване чрез творчество.
- Ролята на учителя е от голямо значение за провокиране на любознателността, логическото и творческо мислене у учениците.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Отношението ученик-музика-слово може да се третира като интерактивен контакт (взаимодействие) между личност и изкуство. Транскрибирането на музикалния текст в словесен не е еднопосочен и еднозначен процес. Той започва от детската градина и продължава в следващите етапи на обучение, където натрупваният се жизнен опит спомага за естествената, конкретна и логична трансформация на звуковото изкуство в словесно. Играта, основана на музиката и речта при учениците в начална училищна възраст, е акт, който им носи удовлетворение, наслада, щастие, познание за света около тях. Както пише Едуард де Боно, „ако играеш на мислител, ще станеш такъв“. (Боно, 2000, с.15)

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамова-Тодорова, Г. (2021). Артпедагогическа вариация на популярен игрови модел. Сп.Образование и технологии, бр.12/2, с.210-212
- Боно, Е. (2000). Шест мислещи шапки, София: Princesp
- Димитрова, С. (2016). Метроритъмът – отправна точка при музикалното възпитание. Колор Принт-ПАК
- Киров, Д. (2017). През погледа на един музикант. София: Водолей
- Леви, Л. (2006). Когнитивна психология. София: Парадигма
- Мей, Р. (2017). Смелостта да твориш, София: Изток-Запад
- Назайкинский, Е. (1972). О психологии музыкального восприятия, Москва: „Музыка“
- Пеев, И., Гайтанджиев, Г., Торбов, Г., & Диамандиева, Н. (1978). Пеене и музика с методика на музикалното възпитание, София: Народна просвета
- Рускова, Я. (2017). Успешна стратегия за обучението по музика в училище, В: SocioBrains, issue 34, june ISSN 2367-5721, с.348-352
- Сафронова, Н. (2016). Развитие музыкального восприятия на уроках слушания музыки в детской школе искусств, https://dshi1nad.yam.muzkult.ru/media/2019/03/15/1259547515/Safronova_N.E._Nady_m.pdf